

Міністерство освіти і науки України
Відокремлений структурний підрозділ закладу вищої освіти
«Відкритий міжнародний університет розвитку людини
«Україна»
Хмельницький інститут соціальних технологій

Пристапа М.І.
Неклюєнко Т.В.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ПІДГОТОВКИ ТА ОФОРМЛЕННЯ
КУРСОВОЇ РОБОТИ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ТА БІЗНЕС-ПЛАН
ПІДПРИЄМСТВА»

(для студентів спеціальності 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа першого (бакалаврського) рівня вищої освіти)»

Хмельницький
2021

УДК 658.5
П-74

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»
(протокол №1 від 28 жовтня 2021 року)*

Пристапа М. І. Неклюєнко Т. В.

П-74 Стратегія розвитку та бізнес-план підприємства : методичні рекомендації до підготовки та оформлення курсової роботи / Уклад : Пристапа М. І. Неклюєнко Т. В. – Хмельницький : Університет „Україна”, 2021. – 53 с.

Методичні рекомендації до виконання та захисту курсової роботи з навчальної дисципліни «Стратегія розвитку та бізнес-план підприємства» призначені для підготовки фахівців на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти з галузі знань 02 «Культура і мистецтво» зі спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа».

Методичні рекомендації включають в себе: мету та завдання до виконання курсової роботи; вибір та затвердження теми курсової роботи; вибір підприємства на матеріалах якого буде побудована курсова робота; вимоги до оформлення курсової роботи; порядок захисту курсової роботи та критерії її оцінювання

УДК 658.5

© Пристапа М.І. Неклюєнко Т.В., 2021
© ХІСТ Університету «Україна», 2021

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. Мета та завдання до виконання курсової роботи.....	6
2. Вибір та затвердження теми курсової роботи.....	8
3. Вибір підприємства (організації, установи) на матеріалах якої буде побудована курсова робота.....	8
4. Вимоги до оформлення курсової роботи.....	9
5. Основні технічні вимоги оформлення курсової роботи.....	24
6. Захист курсової роботи.....	26
7. Критерії оцінювання курсової роботи.....	27
8. Список використаних джерел	30
ДОДАТКИ.....	33

ВСТУП

Ефективність діяльності підприємства в сучасних умовах господарювання обумовлюється, в першу чергу, обґрунтованим вибором та коректним формуванням стратегії його розвитку. Формування стратегії підприємства передбачає визначення місії його існування, обґрунтування системи стратегічних цілей, вибір на основі аналізу можливих альтернатив найбільш доцільних напрямів їх досягнення, з метою забезпечення використання потенціалу та конкурентних переваг підприємства. Такий науково обґрунтований підхід повинен базуватись на сучасному інструментарії стратегічного менеджменту, який створено вітчизняними та закордонними науковцями та апробовано на успішних підприємствах.

Даний курс передбачає надання системи знань, формування вмінь та навичок щодо використання методології та методичного інструментарію формування стратегії підприємства в мінливих умовах ринкового зовнішнього середовища. Курсова робота є важливим видом самостійної роботи здобувачів. У процесі її написання здобувачі опановують спеціальні економічні методи і набувають вміння організації та проведення наукового дослідження. Успішність наукових досліджень та написання робіт залежить від багатьох факторів, серед яких найважливішим є чітке уявлення про основні вимоги, що ставляться до них.

Методичні рекомендації та вимоги до виконання і захисту курсової роботи з дисципліни «Стратегія розвитку та бізнес-план підприємства» покликані допомогти здобувачам, насамперед, в оформленні наукових робіт. У їх основі лежать державні стандарти та нормативні матеріали, які стосуються оформлення рукописів наукових робіт. У ньому також містяться поради щодо вибору теми, обґрунтування актуальності роботи, формулювання мети й завдань, структурування наукового дослідження, збирання й опису фактичного матеріалу, опрацювання наукової літератури.

У процесі роботи над курсовою роботою майбутні фахівці здобувають досвід роботи з економічною літературою, бухгалтерською і статистичною документацією, набувають

теоретичних навичок в організації бізнесу та формуванні відповідних стратегій, здобувають навички аналітичного і стратегічного мислення, оцінки господарські ситуації, приймати й обґрунтовувати управлінські рішення щодо розвитку підприємства.

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ДО ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Важливим етапом у процесі навчання є самостійне виконання здобувачем вищої освіти курсової роботи.

Курсова робота є одним із видів наукової роботи, що має індивідуальний характер та дає можливість виявити ступінь та рівень наукової підготовки здобувача вищої освіти за означеним фахом.

Курсова робота на першому (бакалаврському рівні) (далі курсова робота) – це кваліфікаційна робота, яка виконується в строки, передбачені графіком освітнього процесу і захищається на завершальному етапі опанування навчальної дисципліни «Стратегія розвитку та бізнес-план підприємства», що передбачена навчальним планом підготовки за галуззю знань 02 «Культура і мистецтво» зі спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа».

Курсова робота з навчальної дисципліни «Стратегія розвитку та бізнес-план підприємства» виконується з метою:

- поглиблення, систематизації та закріплення теоретичних знань, набутих у процесі вивчення дисципліни «Стратегія розвитку та бізнес-план підприємства»;

- набуття вміння щодо адаптації теоретичних положень, методичного інструментарію, викладеного в спеціальній літературі, передового досвіду науковців та практиків відносно об'єкту дослідження;

- розвитку у майбутніх фахівців навичок самостійної науково-дослідної роботи й оволодіння методикою теоретичних, експериментальних та науково-практичних досліджень стосовно теми курсової роботи;

- набуття досвіду з аналізу отриманих результатів досліджень, формулювання обґрунтованих висновків і положень, набуття досвіду з їх прилюдного захисту

- Курсова робота має характеризуватися логічністю, аргументованістю і відповідати наступним вимогам:

- містити аналіз досліджуваної теми;

- містити власні думки стосовно проблеми дослідження;

- містити практичні рекомендації щодо теми дослідження;

- мати належне оформлення;
- бути виконаною і поданою на кафедру в термін, передбачений графіком освітнього процесу.

Курсова робота, яка не відповідає вимогам щодо змісту та оформлення, написана без дотримання встановлених термінів, не містить обґрунтованих висновків, до захисту не допускається.

Результати, отримані впродовж курсової роботи, мають засвідчити, якою мірою здобувач освіти виконав розроблений та погоджений з викладачем план, наскільки він вміє працювати з носіями вторинної інформації (монографіями, поточною періодикою, законодавчими та нормативними актами, підручниками та навчальними посібниками); аналізувати відомості, які вони вміщують; формулювати висновки та рекомендації; обґрунтовувати доцільність заходів, які пропонуються для подальшого стратегічного розвитку підприємства.

Курсова робота складається з наступних етапів:

- 1) вибір та затвердження теми курсової роботи;
- 2) вибір підприємства (організації, установи), на матеріалах якої буде побудована курсова робота;
- 3) складення бібліографії та аналітичний огляд інформаційних джерел за темою роботи;
- 4) опрацювання плану курсової роботи та погодження його з викладачем;
- 5) накопичення вторинної та первинної інформації, її творче осмислення й систематизація;
- 6) оформлення рукопису курсової роботи та подання його на рецензування викладачу;
- 7) виправлення зауважень, які містить рецензія викладача;
- 8) захист курсової роботи.

2. ВИБІР ТА ЗАТВЕРДЖЕННЯ ТЕМИ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Тема курсової роботи може бути вибрана з переліку, рекомендованого кафедрою (Додаток А), за рекомендацією власників (керівників) зацікавленого підприємства (організації, установи) або за власною ініціативою. В останньому випадку слід брати до уваги:

- тематику досліджень, які виконувалися у наукових гуртках;

- доступність інформаційних джерел (бухгалтерської, статистичної звітності, комерційної звітності та ін.) на підприємстві, в організації або установі, які вибрані у якості базових.

Тема курсової роботи є індивідуальною і не може дублюватися будь-ким з членів академічної групи. Не виключається внесення уточнюючих чи деталізуючих коректив до тем з числа рекомендованих кафедрою. Однак, такі уточнення мають бути погоджені з викладачем.

3. ВИБІР ПІДПРИЄМСТВА (ОРГАНІЗАЦІЇ, УСТАНОВИ), НА МАТЕРІАЛАХ ЯКОЇ БУДЕ ПОБУДОВАНА КУРСОВА РОБОТА

Курсова робота виконується по матеріалам звітності реально діючого підприємства або за статистичними даними певної галузі, області, міста.

Виходячи з того, що на більшості підприємств керівництво з обережністю ставиться до надання інформації, пояснюючи це тим, що вона може складати комерційну таємницю, доцільно пояснити, що для курсової роботи важливими є не реальні плани або фактичні відомості, а лише показники, які дають можливість встановити тенденції в розвитку подій. Від так, значення, які містить ділова документація, змінюються за допомогою коефіцієнтів корекції.

4. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Структура курсової роботи повинна мати такі структурні елементи:

- титульний аркуш;
- зміст;
- перелік умовних позначень (за необхідності);
- основну частину: вступ, розділи, висновки;
- список використаних джерел;
- додатки (за необхідності).

Кожний структурний елемент починається з нової сторінки.

Вимоги до структурних елементів

ТИТУЛЬНИЙ АРКУШ

Титульний аркуш оформлюється за встановленою формою (Додаток Б).

ЗМІСТ

Зміст повинен містити назви всіх структурних елементів, заголовки та підзаголовки (за їх наявності) із зазначенням нумерації та номери їх початкових сторінок (Додаток В).

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

Перелік умовних позначень, символів, одиниць вимірювання, скорочень подається за необхідності у вигляді окремого списку. Додатково їхнє пояснення наводиться у тексті при першому згадуванні. Скорочення, символи, позначення, які повторюються не більше двох разів, до переліку не вносяться.

Основна частина курсової роботи має містити:

- вступ;
- розділи курсової роботи;
- висновки.

У **ВСТУПІ** подається загальна характеристика курсової роботи в такій послідовності:

- актуальність теми (обґрунтування вибору теми дослідження);
- мета і завдання дослідження;
- об'єкт дослідження;
- предмет дослідження;

- структура та обсяг курсової роботи.

Мета дослідження розкривається в конкретних завданнях дослідження, які формуються у переліку (вивчити, описати, встановити, виявити, обґрунтувати і т.д.).

Обов'язковим елементом вступу є визначення об'єкта і предмета дослідження.

Об'єкт дослідження – це обраний для вивчення процес чи явище, що породжують проблемну ситуацію.

Предмет дослідження – це те, що знаходиться в межах об'єкта.

Обов'язковим елементом вступу до курсової роботи є перелік методів дослідження, що виконують роль інструментів і є необхідною умовою досягнення поставленої в роботі мети, а також характеристика інформаційної бази дослідження, яка визначає теоретико-методичні основи дослідження.

Вирішення поставлених завдань у курсовій роботі необхідно здійснювати за допомогою наступних методів:

- загальнонаукові методи: аналогія, системний аналіз, формалізація;

- методи економіко-статистичного аналізу: табличний (для представлення розрахунків і конкретних результатів дослідження), графічний, порівняння, групування;

- маркетингові методи: матричний метод; спостереження, опитування;

- методи експертної діагностики;

- методи економічного прогнозування;

- специфічні методи дослідження та стратегічного аналізу об'єкта;

- моделювання та ін.

Наприкінці вступної частини необхідно розкрити структуру роботи, тобто надати перелік її структурних елементів і обґрунтувати послідовність їхнього розташування.

Актуальність теми (обґрунтування вибору теми дослідження). Розкрити шляхом критичного аналізу та порівняння з відомими підходами до розв'язання суті проблеми, обґрунтувати доцільність роботи з урахуванням ступеня її розробки, вказуючи, які завдання вирішено, які прогалини знань

існують; зазначити, які вчені та спеціалісти займаються обраною тематикою, у чому полягають основні здобутки попередніх дослідників теми.

Мета дослідження – це формулювання тієї кінцевої цілі (або цілей), яку автор дослідження бажає досягти (мета роботи переплітається з її назвою і повинна чітко вказувати, що саме розв’язується в курсовій роботі).

Завдання дослідження – це ті завдання, за допомогою яких може бути досягнута мета дослідження, ці завдання розкриваються в підрозділах відповідних розділів курсової роботи.

Об’єкт дослідження – це та область об’єктивно існуючого наукового знання, у рамках якої знаходиться те, що буде осмислюватися (досліджуватися).

Предмет дослідження – це частина об’єкта дослідження яка власне і досліджується (тобто предмет більш вузька область дослідження, ніж об’єкт). У одному об’єкті може бути виділена достатньо велика кількість предметів дослідження (предмет дослідження повинен відповідати його темі).

Структура курсової роботи, наприклад, курсова робота складається з вступу, трьох розділів, висновків і списку використаної літератури.

Обсяг вступу – 2–3 сторінки.

РОЗДІЛИ КУРСОВОЇ РОБОТИ (Додаток Г). Текст розділів та підрозділів має містити закінчену інформацію, викладений послідовно, логічно, аргументовано, з висвітленням наявних проблем. Якщо з тієї чи іншої теми у літературі існують різні точки зору, їх слід навести, проаналізувати, визначити найбільш вдалу або, може і відмінну від інших, власну позицію з цього приводу.

Викладаючи основний текст роботи, обов’язково необхідно посилатися на джерела інформації, що містяться в списку використаних джерел.

Подаючи матеріал, необхідний для розкриття теми, можна використовувати графіки, схеми, таблиці, наводити приклади з юридичної практики.

У ПЕРШОМУ РОЗДІЛУ висвітлюються теоретичні основи обраної теми курсової роботи, розглядається економічна

сутність проблеми. На підставі глибокого вивчення літературних джерел (монографій, наукових статей, доповідей) у даному розділі чітко формується точка зору виконавця з досліджуваної проблеми; дається визначення понять, термінів, економічних категорій, що є предметом подальшого дослідження.

На основі вивчення робіт вітчизняних і зарубіжних авторів розглядаються загальні теоретичні і методичні положення стратегії підприємства (наприклад, сутність методологічних і методичних підходів до стратегічного управління підприємствами в сучасних умовах, сутність і класифікація стратегій, моделі стратегічного управління і т. п.) та висвітлюється сутність досліджуваної теми курсової роботи: розглядаються різні методики, методи і підходи до вирішення поставлених завдань, дається їх оцінка, обґрунтовуються і висловлюються власні позиції здобувача вищої освіти.

За обсягом цей розділ складає 7-10 сторінок.

ДРУГИЙ РОЗДІЛ (АНАЛІТИЧНА ЧАСТИНА) не перевищує, як правило, 10-15 сторінок. На підставі звітних даних підприємства (див. Додаток Д) та інших документів, в 2-му розділі наводиться техніко-економічна характеристика базового підприємства, аналізується фінансово-економічний стан за основними показниками господарської діяльності. Визначається період, за який здійснюється аналіз: два, три або більше років.

У розділі слід вказати:

- стислу характеристику підприємства, найменування підприємства - об'єкту дослідження, його юридичний статус, дату створення і місце розташування;
- зобразити рисунок організаційної структури досліджуваного підприємства;
- дослідити життєвий цикл підприємства і вказати на можливі базові стратегії розвитку підприємства, вказати при яких сценаріях вони можливі;
- вказати на наявність або відсутність елементів стратегічного розвитку в об'єкті дослідження;
- оцінити повну і коротку місії підприємства;

- визначити поточну генеральну стратегічну мету підприємства і побудувати «дерево цілей» методом забезпечуючих умов;

- дати характеристику організаційної структури управління підприємством, його кадрового складу, функціональних обов'язків підрозділів;

- здійснити аналіз та оцінку фінансово-економічних показників діяльності підприємства; складу та структури майна та джерел фінансування; показників ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, прибутковості та ділової активності досліджуваного підприємства (див. Додаток Е, Ж).

Аналіз ліквідності підприємства

Таблиця 1.

Активи та пасиви балансу

Активи	Пасиви
Л1 - найбільш ліквідні активи - це першокласні (абсолютно) ліквідні кошти, які знаходяться у миттєвій готовності до погашення боргів;	П1 – найбільш термінові зобов'язання - це зобов'язання, які необхідно виконати в першу чергу;
Л2 - активи, що швидко реалізуються, - ліквідні кошти другого класу, тобто активи, які можуть швидко перетворюватись у грошові кошти;	П2 – короткострокові зобов'язання - це кредити, позикові кошти;
Л3 – активи, що реалізуються повільно, – ліквідні кошти третього класу, які поступово можуть бути перетворені у грошові кошти;	П3 – довгострокові зобов'язання;
Л4 – активи, що важко реалізуються, – це активи четвертого класу, які передбачено використовувати в господарській діяльності протягом тривалого періоду.	П4 – постійні зобов'язання - це постійні пасиви, втілені у власному капіталі.

Класифікація активів балансу за ступенем ліквідності:

Л1 (Σ 1160 р. по 1165 р. Ф.1)

Л2 (Σ 1120 р. по 1155 р. + 1190 р. Ф.1)

ЛЗ ($\Sigma 1100$ р. по 1104 р.)

Л4 (1095 р.+1200 р. Ф.1)

Класифікація пасивів в залежності від строків погашення заборгованості:

П1 ($\Sigma 1610$ р. по 1650 р. Ф.1);

П2 ($\Sigma 1600$ р. по 1605 р.+1690 р. Ф.1);

П3 (1595 р. Ф.1);

П4 (1495 р. Ф.1).

Коефіцієнти для розрахунку фінансового стану підприємства:

1. *Коефіцієнт забезпечення матеріальних запасів власними оборотними коштами:*

Кз. з. = $ВОК / З$

ВОК – власні оборотні кошти (1495 р.–1095 р.+1595 р. Ф. №1);

З – запаси ($\Sigma 1100$ р. – 1104 р. Ф. №1).

$ВОК = ВК - НА + ДЗ$, де

ВК – власний капітал (1495 р. Ф.№1)

НА – необоротні активи (1095 р. Ф. №1)

ДЗ – довгострокові зобов'язання (1595 р. Ф. №1)

Коефіцієнт забезпечення запасів власними оборотними коштами показує в якій мірі запаси покриті джерелами власних коштів. Нормативний коефіцієнт розрахований виходячи з того, що власні оборотні кошти повинні покривати лише необхідні розміри запасів. Даний показник повинен бути більше одиниці.

2. *Коефіцієнт маневреності власних коштів:*

$Км = ВОК / ВК$, де

ВОК – власні оборотні кошти (1495 р. – 1095 р.+1595 р. Ф. №1)

ВК – власний капітал (1495 р. Ф. №1)

Коефіцієнт маневреності власних коштів показує, яка частина власного капіталу використовується для фінансування поточної діяльності, тобто вкладена в основні засоби, а яка капіталізована. Зменшення значення цього коефіцієнта характеризує зміни у фінансовому стані підприємства, оскільки свідчить про зменшення можливості вільно маневрувати власними коштами.

3. *Коефіцієнт реальної вартості майна:*

$Kp. \text{ в. м.} = (OЗ + BЗ + HЗB) / \sum A$, де

BЗ – виробничі запаси (1101 р. Ф. №1)

HЗB – незавершене виробництво (1102 р. Ф. №1)

$\sum A$ – сума активів (1300 р. Ф. №1)

Даний показник показує суму реальної вартості основних засобів на 1 грн вартості активів підприємства. Він повинен бути більшим 0,5.

4. *Коефіцієнт автономії:*

$Ka = BK / \sum П$, де

BK – власний капітал (1495 р. Ф. №1)

$\sum П$ – сума пасивів (1900 р. Ф. №1)

Коефіцієнт автономії визначає частину коштів власників підприємства в загальній сумі коштів, вкладених у майно підприємства. Він характеризує можливість підприємства виконувати свої зобов'язання за рахунок власних коштів, ступінь його фінансової стійкості, незалежності функціонування від залучення зовнішніх джерел фінансування. Згідно нормативів цей показник повинен бути більшим 0,5.

5. *Коефіцієнт співвідношення позикових коштів до власних:*

$K_{\text{спів.}} = PK / BK$, де

PK – позиковий капітал (1595 р.+1695 р. Ф. №1)

BK – власний капітал (1495 р. Ф. №1)

Коефіцієнт співвідношення позикових коштів до власних показує скільки позикових коштів припадає на 1 грн. власного капіталу.

6. *Коефіцієнт фінансової стабільності* – свідчить про співвідношення власних та позикових коштів, а нормативним значенням є одиниця.

$KФ. с. = BK / PK$, де

BK – власний капітал (1495р. Ф.№1)

PK – позиковий капітал (1595 р.+1695 р. Ф. №1)

Дані по розрахунку заносяться в таблицю, що в Додатку Ж.

Ділова активність підприємства у фінансовому аспекті проявляється, насамперед, у швидкості обороту його коштів. Аналіз ділової активності полягає в дослідженні рівнів і

динаміки різноманітних коефіцієнтів оборотності, основні з яких наведені в таблиці:

Таблиця 2.

Показники ділової активності

Показник	Формула розрахунку	Економічний зміст
Коефіцієнт оборотності активів	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів (робіт, послуг) / Середню вартість активів	Скільки разів за аналізований період відбувся повний цикл виробництва
Коефіцієнт оборотності оборотних засобів	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів (робіт, послуг) / Середня вартість обігових коштів	Відношення виручки від реалізації продукції до суми оборотних засобів
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	Чиста виручка від реалізації / Середня дебіторська заборгованість	Скільки разів за рік обернулися кошти, вкладені в розрахунки
Коефіцієнт оборотності короткострокової кредиторської заборгованості	Чиста виручка від реалізації / Середня короткострокова кредиторська заборгованість	Розширення або зниження комерційного кредиту, наданого підприємству

Далі в аналітичній частині курсової роботи проводиться всебічний стратегічний аналіз факторів зовнішнього середовища, які впливають на діяльність підприємства, а також аналіз внутрішніх сильних і слабких сторін підприємства.

1. Аналіз зовнішнього середовища підприємства припускає: наявність і надійність постачальників ресурсів, джерела капіталу, коло споживачів, основні закони і державні органи, що впливають на підприємство, рівень конкуренції, а також економічне і політичне оточення, соціальні, ринкові, технологічні фактори. Результатом аналізу зовнішнього середовища повинно стати виділення загроз та можливостей підприємства.

2. Аналіз внутрішнього середовища підприємства включає: маркетингову діяльність, виробництво (динаміку витрат, рівень технічної оснащеності), фінанси (динаміка валового і чистого прибутку, основних фондів, оборотного

капіталу, фінансових витрат), аналіз персоналу. Результатом оцінки стану внутрішнього середовища повинно бути виділення сильних та слабких сторін підприємства.

На основі проведеного аналізу необхідно виявити зовнішні і внутрішні проблеми підприємства, які заважають підприємству в досягненні його стратегічних цілей.

Всі аналітичні розрахунки, таблиці, графіки, діаграми, повинні супроводжуватися поясненням і висновками, які дозволяють визначити сутність економічних процесів, що відбуваються на підприємстві, їх особливості, тенденції.

Узагальнюючим результатом першого і другого підпунктів повинна стати побудова стратегічного балансу і матриці SWOT-аналізу (приклад 1).

Стратегічний баланс – це певне поєднання факторів, які негативно та позитивно впливають на діяльність підприємства (загроз і можливостей), що об'єктивно існують у зовнішньому середовищі підприємства та суб'єктивно оцінені керівниками, з порівняно сильними та слабкими сторонами у функціонуванні підприємства.

3. Потім слід виділити основну проблему підприємства, яка заважає в досягненні генеральної стратегічної мети.

Приклад 1.

Таблиця 3.

**Матриця SWOT-аналізу підприємства
ТОВ «Савана М»**

Сильні сторони (Strength)	Слабкі сторони (Weaknesses)
<p>1. Державна підтримка галузі;</p> <p>2. Кваліфікований персонал;</p> <p>3. Наявність матеріально-технічної бази та інфраструктури;</p> <p>4. Потужна ресурсна база;</p> <p>5. Наявність державного замовлення;</p> <p>6. Наявність налагоджених комерційних зв'язків з контрагентами;</p> <p>7. Налагоджені канали збуту, у тому числі прямі канали збуту;</p> <p>8. Високий рівень організації менеджменту на підприємстві.</p>	<p>1. Нестабільний фінансовий стан%</p> <p>2. Нестача власних оборотних коштів;</p> <p>3. Деформація механізму розширеного відтворення;</p> <p>4. Моральна зношеність технологічного устаткування, застосовуваного у виробництві;</p> <p>5. Фізична зношеність технологічного устаткування, застосовуваного у виробництві;</p> <p>6. Ресурсо- і енергоємність виробничого процесу;</p> <p>7. Неповне використання наявних потужностей;</p> <p>8. Наявність бартерних операцій;</p> <p>9. Висока собівартість продукції;</p> <p>10. Слабкий маркетинг;</p> <p>11. Підвищення централізації управління.</p>

Можливості (Opportunities)	Загрози (Threats)
<ol style="list-style-type: none"> 1. Ситуація на ринку (підвищення попиту у зв'язку з подорожчанням нафти); 2. Незначна кількість конкурентів на цільовому сегменті ринку; 3. Можливість розширення експорту продукції; 4. Низький ступінь ризику (збуту); 5. Перспектива інвестицій; 6. Наявність ресурсної бази; 7. Розвинута економічна інфраструктура регіону; 8. Можливість зростання потужностей і прибутку; 9. Поліпшення якості продукту (зниження рівня зольності). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Орієнтація споживачів на внутрішньому ринку на якісні характеристики при відносно стабільному рівні цін; 2. Наявність конкурентів на зовнішньому ринку, що займають досить стійке становище; 3. Нестабільне правове поле держави; 4. Виникнення товарів-субститутів.

4. Далі слід провести декомпозицію генеральної проблеми і побудувати «дерево проблем» (особливо необхідно виділити проблеми підприємства, пов'язані з вирішенням завдань згідно вибраній темі КР).

Рис. 1. Форма для побудови «Дерева проблем»

5. Далі потрібно розглянути:

- конкурентний аналіз діяльності підприємства та оцінка конкурентної ситуації в галузі;
- ключові фактори успіху (КФУ) галузі;
- основних постачальників, споживачів та конкурентів;
- дати ранжований перелік основних конкурентів підприємства і визначити інтенсивність конкуренції у галузі за відомими методиками. У кінці пункту потрібно зробити висновки про силу конкуренції та перспективу її зміни в галузі та СЗГ.

Також у даному пункті слід визначити конкурентні переваги і конкурентоспроможність підприємства та продукції.

Рекомендується використання: методу бенчмаркінга, методу ланцюжка цінностей, визначення КФУ підприємства по методиці Р. Гранта, розрахункові методи і т. п.

В кінці розділу треба зробити висновок про перспективи підприємства. При цьому слід врахувати, що даний інструментарій повинен бути застосований як на рівні аналізу конкурентоспроможності підприємства, так і у напрямі розкриття теми курсової роботи.

Джерелами інформації для такого аналізу є: дані статистичної звітності, річні звіти підприємства, нормативні і методичні матеріали, інформація про кон'юнктуру ринку, відомості про споживачів продукції, засоби масової інформації.

При виконанні цієї частини курсової роботи особливу

увагу необхідно звернути на системність аналізу, логічність викладу матеріалу. При використанні цифрового матеріалу для посилення його наочності доцільно користуватися прийомами наочного зображення даних у виді таблиць, лінійних графіків, стовпчикових і кругових діаграм. Виявлені особливості та тенденції в діяльності підприємства, його підрозділів, глибокий і всебічний стратегічний аналіз різних аспектів поточного стану підприємства, з'ясовані при цьому недоліки допомагають зробити узагальнюючі пропозиції щодо його подальшого стратегічного розвитку, опрацювати аргументовану систему заходів і пропозицій щодо посилення внутрішніх позицій підприємства у зовнішньому середовищі.

ТРЕТІЙ РОЗДІЛ (КОНСТРУКТИВНА ЧАСТИНА)

складає 7-10 сторінок тексту. В залежності від теми курсової роботи в цьому розділі розробляється й обґрунтовується комплекс організаційних, технічних і економічних заходів та пропозицій, спрямованих на підвищення ефективності господарської діяльності підприємства у майбутньому.

Розроблений комплекс заходів формується у вигляді стратегії подальшого розвитку підприємства з відповідним економічним обґрунтуванням. Іншими словами, в цьому пункті потрібно забезпечити взаємозв'язок між загальною (базовою) стратегією підприємства із стратегією – об'єктом розробки, яка визначена в темі КР.

В основі формування стратегічних альтернатив та вибору перспективних стратегій підприємства та його стратегічних бізнес одиниць має бути застосування матричного інструментарію. Сформований стратегічний портфель підприємства може бути представлений у формі піраміди стратегій (по А. Томпсону і Дж. Стрікленду) або у вигляді стратегічного куба. Тобто стратегія обирається у такому порядку: базова з визначенням з альтернативною, ділові (за умови декількох СБО), функціональна.

Особлива увага приділяється тому рівню стратегії, яка пов'язана з обраною темою курсової роботи. Проте незважаючи на тему, необхідно дотримуватися ієрархії. При застосуванні матричних методів важливо обґрунтовувати та підкріплювати розрахунками вибір стратегічної позиції.

Рис. 2. Стратегічна піраміда *

А. Томпсон, А. Дж. Стрікленд виділяють ще й четвертий рівень стратегічного планування – найнижчий, який лежить в основі стратегічної піраміди – **операційний рівень. Операційному рівню відповідає **операційна стратегія**, яка визначає як керувати ключовими організаційними підрозділами (заводи, відділи збуту, закупок) та виконанням оперативних завдань (закупка матеріально-технічних ресурсів, управління запасами, ремонт, транспортування).*

Оцінку характеру стратегічного портфеля підприємства слід провести з використанням методу SPACE. За бажанням і вибором здобувача вищої освіти при стратегічному плануванні можуть бути використані й інші методи (з обов'язковим обґрунтуванням особливостей і доцільності їх застосування). Обсяг четвертого розділу має становити 5-10 сторінок.

ВИСНОВКИ розміщують після основного тексту роботи, починаючи з нової сторінки. У цій частині роботи слід сформулювати основні висновки по темі, що впливають із поставлених у вступі роботи завдань, при цьому висновки повинні бути короткими, органічно впливати із змісту роботи і не торкатись тих аспектів, які не розкривались автором. Обсяг висновків – 1-3 сторінки.

Підбивається підсумок проведеної роботи, *визначаються подальші перспективи дослідження та конкретні пропозиції по*

розглянутій темі.

Після висновків надаються додатки (документи й інші першоджерела).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ формується у порядку появи посилань у тексті. Посилання оформлюються в форматі: [5, с. 185].

Бібліографічний опис джерел складають відповідно до чинних стандартів з бібліотечної та видавничої справи, міжнародних і державного стандартів з обов'язковим наведенням назв праць. Зокрема потрібну інформацію можна одержати із таких міждержавних і державних стандартів:

ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» з урахуванням правок (код УКНД 01.140.40).

ДОДАТКИ

До додатків може включатися допоміжний матеріал, необхідний для повноти сприйняття курсової роботи:

- проміжні формули і розрахунки;
- таблиці допоміжних цифрових даних;
- протоколи та акти випробувань, впровадження, розрахунки економічного ефекту, листи підтримки результатів курсової роботи;
- інструкції та методики, опис алгоритмів, які не є основними результатами курсової роботи, описи і тексти комп'ютерних програм вирішення задач за допомогою електронно-обчислювальних засобів, які розроблені у процесі виконання курсової роботи;
- ілюстрації допоміжного характеру;
- інші дані та матеріали.

5. ОСНОВНІ ТЕХНІЧНІ ВИМОГИ ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Таблиця 4.

Технічні вимоги до оформлення курсової роботи

Мова та обсяг	Курсова робота повинна бути виконана державною мовою. Обсяг основного тексту курсової роботи має становити 25-30 сторінок.
Інтервал	Курсову роботу друкують за допомогою принтера на одному боці аркуша білого паперу формату А4 (210x297 мм) з використанням шрифтів текстового редактора Word з полуторним міжрядковим інтервалом.
Шрифт	Використовується шрифт Times New Roman текстового редактора Word розміром (кеглем) 14 пт. Відступ першої строчки – 1,25.
Береги	Текст курсової роботи необхідно друкувати, залишаючи поля таких розмірів: ліве – 30 мм, праве – 10 мм, верхнє -20 мм, нижнє – 20 мм.

Заголовки структурних частин курсової роботи **ЗМІСТ, ВСТУП, РОЗДІЛ, ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ** – друкуються великими літерами симетрично до тексту.

Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного виступу, який виставляється табуляцією при комп'ютерному наборі тексту.

Ілюстрації (креслення, схеми, графіки, рисунки) і таблиці необхідно подавати в роботі безпосередньо після тексту, де вони згадуються вперше, або, якщо вони не розміщуються, на наступній сторінці.

Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумеруються послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій, поданих у додатках. Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка, за виключенням ілюстрацій.

Таблицю, розміри якої більше формату сторінки, можна переносити на інший аркуш, та розміщувати після згадування в

тексті. Ілюстрацію, розмір якої більше формату сторінки, розміщують у додатку. Вони повинні мати назву, яку розміщують після номера ілюстрації під нею. При необхідності ілюстрації доповнюють пояснювальними даними.

Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) у межах розділу. В правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис: "Таблиця" із зазначенням її номера, який повинен складатися з номера розділу і порядкового номеру таблиці, між якими ставиться крапка. Наприклад: Таблиця 3.1 (перша таблиця третього розділу). Якщо в розділі лише одна таблиця, її нумерують за загальними правилами. При переносі частини таблиці на інший аркуш вона повинна мати нумерацію колонок, яка співпадає з нумерацією в основній частині таблиці. Над продовженням справа розміщують напис «Продовження табл.» і вказують номер таблиці, наприклад «Продовження табл. 3.1».

Таблицю розміщують таким чином, щоб її можна було читати без повороту роботи, або з поворотом за годинниковою стрілкою. Таблицю з великою кількістю граф можна ділити на частини і розміщувати одну частину під іншою в межах однієї сторінки, повторюючи в кожній частині заголовки рядків. Кожен рядок, або графа повинні мати одиниці виміру. Якщо одиниця виміру спільна для всіх даних, її треба вказувати над таблицею справа у дужках. Якщо текст, який повторюється в графі таблиці, складається з одного слова, його можна замінити лапками; якщо з двох або більше слів, то при першому повторенні його замінюють словами «Те ж», а далі лапками. Ставити лапки замість цифр, марок, знаків, математичних символів, які повторюються, не слід. Якщо цифрові або інші дані в якомусь рядку таблиці не подають, то в ньому ставлять прочерк.

Формули в роботі нумерують послідовно у межах розділу. Номери формул пишуть біля правого поля аркуша на рівні відповідної формули в круглих дужках, наприклад: (1.2).

Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів треба подавати безпосередньо під формулою в тій послідовності, в якій вони використовуються у формулі. Значення кожного символу і числового коефіцієнта треба подавати з нового рядка.

Перший рядок пояснення починають зі слова «де» без двокрапки. Якщо формула не вміщується в один рядок, її слід перенести після знака рівності (=) або після знаків плюс (+), мінус (-), множення (x) або ділення (/). У разі використання формули у наступному розділі повинно бути посилання на номер формули без її повторення. Наприклад: «за формулою 1.2 робимо розрахунок коефіцієнта» і далі наводиться розрахунок з використанням конкретних даних.

На усі таблиці, ілюстрації та додатки повинні бути посилання у тексті роботи, у яких подаються їх номери. Якщо посилаються в тексті, слова «таблиця», «рисунок», «додаток» пишуться повністю. Якщо посилаються вперше в дужках, пишеться скорочено (табл. 3.2), (рис. 2.1). При повторному посиланні додається скорочено слово «дивись», наприклад: (див. табл. 2.1), (див. рис. 1.4), (див. Додаток А).

Робота повинна бути написана чітко, розбірливо, грамотно, самостійно. Не допускається дослівне переписування тексту з вивченої літератури. При необхідності можливе використання окремих цитат з обов'язковим зазначенням джерела.

При використанні цитат необхідно зробити посилання на літературні джерела, з якої взята цитата, указуючи їхній порядковий номер і сторінку в квадратних дужках (наприклад, [2, с. 28]) і розшифровуючи цей номер у списку використаної літератури наприкінці курсової роботи.

Скорочення слів, за винятком найменувань одиниць виміру, не допускаються. Робота повинна бути зброшурована, аркуші пронумеровані.

6. ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Після реєстрації курсова робота передається на кафедру правових та інформаційних технологій. Науковий керівник складає рецензію на курсову роботу. У рецензії на курсову роботу зазначаються позитивні сторони роботи та її недоліки.

Курсову роботу здобувач освіти захищає прилюдно в навчальній групі. Доповідь, як правило, триває близько 5-7 хвилин. Орієнтовна структура доповіді повинна відображати структуру курсової роботи. Особливу увагу необхідно приділити характеристиці власних рекомендацій щодо вирішення проблеми.

Після доповіді студент відповідає на поставлені запитання. Під час захисту оцінюються: якість виконаної курсової роботи, рівень знань і набутих навичок за темою, логічність та аргументованість викладання думок, здатність відповідати на поставлені запитання.

7. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Оцінка курсової роботи виставляється у залікову книжку та екзаменаційну відомість.

1. Оцінка **«відмінно» (90-100 балів)** виставляється за роботу, в якій зроблено власну оцінку джерел та літератури, використані різноманітні методи дослідження, запропоновано самостійне вирішення проблеми, запропоновані власні пропозиції, узагальнено та інтерпретовано власний науковий доробок, який ілюструється в додатках, зроблені ґрунтовні висновки та власні практичні рекомендації. Робота повинна бути вдало захищена, всі її етапи мають бути виконані у відповідний термін, оформлена згідно методичних вимог.

2. Оцінка **«добре» (75-89 балів)** виставляється за роботу, в якій ґрунтовна теоретична частина, проведене дослідження, але виявлений недостатній рівень творчого пошуку та індивідуального підходу у проведенні практичної частини, обсяг роботи є невеликий, аналіз отриманих даних є недостатньо глибоким. При цьому використано традиційні, а не новаторські методи, робота оформлена з незначними помилками.

3. Оцінка **«задовільно» (60-74 балів)** виставляється, коли студент проявляє мало самостійності, опрацював недостатню кількість літератури, відсутній творчий пошук, висновки є неглибокими. Допущені помилки в оформленні роботи. Студент

має труднощі у відстоюванні власної позиції при захисті курсової роботи.

4. Оцінка «незадовільно» (35-59 балів) виставляється тоді, коли по всій роботі наявні грубі помилки, невірно визначено мету, завдання, об'єкт та предмет дослідження. Порушені всі принципи дослідження, використано лише одну методику і розмір дослідження необґрунтований, малий, відсутній опис та інтерпретація отриманих даних. Виявлено ознаки плагіату. Робота оформлена з грубими помилками.

Схема переведення балів у підсумкову оцінку наведена в таблиці 5.

Таблиця 5.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
75-81	C	
64 – 74	D	
60 – 63	E	задовільно
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Недоліки курсових робіт, що найбільш розповсюджені:

- відсутність обґрунтування цілей і завдань курсового проєкту;
- використання застарілих джерел і неактуальної інформації;
- незбалансований план;
- відсутність висновків до розділів;
- відсутність зв'язку між змістом роботи та загальними висновками;
- публіцистичний стиль викладання матеріалу;

- відсутність економічного обґрунтування;
- відсутність графічних ілюстрацій;
- відсутність зв'язку між змістом роботи й матеріалами, розміщеними в додатках;
- відсутність зв'язку між змістом роботи та бібліографічним списком;
- неправильне оформлення списку літератури.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аванесова Н. Е. Стратегічне управління підприємством та сучасним містом : теоретико-методичні засади : монографія / Нац. ун-т буд-ва та архітектури. Харків : Щедра садиба плюс, 2019. 195 с.
2. Андрієнко В. М. Стратегічне управління підприємствами реального сектору економіки : механізми, методи, моделі : монографія / В. М. Андрієнко та ін. ; Донецький нац. ун-т. Донецьк : ДонНУ, 2021. 155 с.
3. Березін О. В. Безпарточний М.Г. Стратегія підприємства : навч. посібник. Київ : Ліра, 2021. 224 с.
4. Берницька Д. І. Стратегія підприємства : навчальний посібник. Тернопіль : Крок, 2019. 213 с.
5. Бойчик І. М. Економіка підприємства : навчальний посібник. Київ : Атака, 2019. 480 с.
6. Востряков О. В., Гребешкова О. М. Стратегічне управління підприємством : бізнес-курс : навч. посібник. Київ : КНЕУ, 2019. 316 с.
7. Герасимчук З. В. Стратегічне управління сталим розвитком міст : теорія, методологія, практика : монографія / Луц. нац. техн. ун-т. Луцьк : Вежа- Друк, 2019. 274 с.
8. Гриньова В. М. Управління підприємством в умовах розвитку ринку : монографія. Харків : Вид. ХДЕУ, 2020. 268 с.
9. Дикань В. Л., Зубенко В.О., Маковоз О. В., Токмакова І. В., Шраменко О. В. Стратегічне управління : навч. посібник. Київ : «Центр учбової літератури», 2019. 272 с.
10. Довгань Л. Є., Каракай Ю. В., Артеменко Л. П. Стратегічне управління : навч. посіб. 2-ге вид. Київ : Центр учбової літератури, 2020. 440 с.
11. Економіка підприємства: навчальний посібник для здобувачів вищої освіти економічних спеціальностей вищих навчальних закладів. Київ : ЦУЛ, 2019. 220 с.
12. Економіка підприємства: підручник / за заг. ред. С. Ф. Покропивного ; 3-є вид., без змін. Київ : КНЕУ, 2020. 528 с.

13. Економіка підприємства : підручник / за заг. ред. С. Ф. Покропивного ; Вид. 2-ге, перероб. та доп. КНЕУ, 2019. 528 с.
14. Іванілов О. С. Економіка підприємства : підруч. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 214 с.
15. Іванілов О.С. Економіка підприємства : підручник Київ : ЦУЛ, 2019. 278 с.
16. Ігнатєва І. А. Стратегічний менеджмент : підручник. Київ : Каравела, 2019. 464 с.
17. Клівець П. Г. Стратегія підприємства : навч. посібн. Київ : Академвидав, 2019. 320 с.
18. Ковтун О. І. Стратегія підприємства : підручник ; Вид. 2-ге, оновл. і допов. Львів : Новий Світ-2000, 2019. 426 с.
19. Манів З. О., Луцький І. М. Економіка підприємства : навч. посіб. Київ : Заня, 2020. 580 с.
20. Мартиненко М. М. Стратегічний менеджмент : підручник. Київ : Каравела, 2020. 320 с.
21. Маслак О. І., Воробйова Л. Д. Економіка промислового підприємства : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 172 с.
22. Мізюк Б. М. Основи стратегічного управління : підручник. Львів : Магнолія 2006, 2019. 744 с.
23. Писаревський І. М. Стратегічний менеджмент : підручник / ред. Аляб'єв ; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. Харків : ХНАМГ, 2019. 287 с.
24. Подольчак Н. Ю. Стратегічний менеджмент : навч. посібник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2018. 400 с.
25. Порохня В. М. Стратегічне управління : навч. посібник. Київ : Центр навч. л-ри, 2020. 224 с.
26. Портер М. Конкурентное преимущество : как достичь высокого результата и обеспечить его устойчивость. пер. з англ. ; 3-е изд. Москва : Альпина Бизнес Букс, 1995. 715 с.
27. Рокоча В., Одягайло Б., Терехов В. Бізнес-стратегії європейських компаній : навч. посіб. Київ : ВНЗ «Ун-т економіки та права «КРОК», 2021. 310 с.
28. Саєнко М. Г. Стратегія підприємства. Т.: «ТАЙП». 2018. 215 с.

29. Сак Т. В. Стратегія підприємства : курс лекцій. Луцьк : СНУ ім. Лесі Українки, 2021. 130 с.
30. Селезньова Г. О. Стратегія підприємства : навч. посібник. Харків : Вид. ХНЕУ, 2018. 240 с.
31. Стратегії та технології інноваційного розвитку корпорацій / О. М. Полінкевич та ін. ; за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. О. М. Полінкевич. Луцьк : Вежа-Друк, 2019. 415 с.
32. Стратегічний маркетинг : навч. посіб. / Я. С. Ларіна та ін. ; за ред. Я. С. Ларіної. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. 363 с.
33. Стратегічний менеджмент : навч. посіб. / М. П. Бутко, М. Ю. Дітковська, С. М. Задоржна та ін. ; за заг. ред. Бутка М. П. Київ : «Центр учбової літератури», 2016. 376 с.
34. Стратегічний менеджмент : навч. посіб. / Є. М. Кайлюк, В. М. Андрєєва, В. В. Гриненко ; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. Харків : ХНАМГ, 2018. 279 с.
35. Стратегія підприємства: зміна парадигми управління та інноваційні рішення для бізнесу : колект. монографія / Наливайко А. П. та ін. ; за ред. проф. А. П. Наливайка ; Держ. ВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана». Київ : КНЕУ, 2021. 398 с.
36. Юркевич О. О. Стратегія розвитку підприємства : конспект лекцій. Житомир. 2021. 247 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

РЕКОМЕНДОВАНИЙ ПЕРЕЛІК ТЕМ КУРСОВИХ РОБІТ

1. Вибір стратегії розвитку діяльності підприємства та розробка механізму її реалізації.
2. Застосування ділових стратегій наступу у діяльності підприємства.
3. Інформаційне забезпечення процесу розробки стратегії підприємства.
4. Конкурентна перевага як засіб забезпечення стійких конкурентних позицій підприємства.
5. Обґрунтування місії та вибір цілей функціонування підприємства.
6. Організаційна культура підприємства як об'єкт стратегічних змін.
7. Основні напрями підвищення конкурентоспроможності підприємства.
8. Особливості стратегічного контролю при реалізації обраної стратегії підприємства.
9. Реалізація стратегічних змін при впровадженні нової стратегії підприємства.
10. Розробка виробничої стратегії підприємства.
11. Розробка інноваційної стратегії підприємства.
12. Розробка кадрової стратегії підприємства.
13. Розробка комплексу функціональних стратегій підприємства.
14. Розробка конкурентної стратегії підприємства.
15. Розробка маркетингової стратегії підприємства.
16. Розробка стратегії матеріально-технічного забезпечення підприємства.
17. Розробка стратегії розвитку діяльності підприємства.
18. Розробка та організація процесу виконання обраної стратегії підприємства.
19. Розробка фінансової стратегії підприємства.

20. Стратегії диверсифікації (горизонтальна, конгломератна, концентрична) аграрного підприємства.
21. Стратегії забезпечення сталого економічного зростання сільськогосподарського підприємства.
22. Стратегії комунікаційної політики підприємства.
23. Стратегічні напрями удосконалення матеріально-технічної бази підприємства.
24. Стратегія використання матеріальних та паливно-енергетичних ресурсів підприємства.
25. Стратегія диференціації продукції.
26. Стратегія запобігання банкрутству підприємства.
27. Стратегія мінімізації витрат аграрного підприємства.
28. Стратегія оптимізації прибутку аграрного підприємства.
29. Стратегія організації рекламної діяльності аграрного підприємства.
30. Стратегія підвищення продуктивності праці на підприємстві.
31. Стратегія розвитку бізнесу в умовах підприємства.
32. Стратегія розвитку інфраструктури підприємства.
33. Стратегія розвитку кооперативу (господарств району).
34. Стратегія розвитку корпоративної культури аграрного підприємства.
35. Стратегія розвитку логістичної системи підприємства.
36. Стратегія розвитку особистих селянських господарств району.
37. Стратегія розробки та реалізації цінової політики підприємства.
38. Стратегія управління трудовими ресурсами підприємства.
39. Тактичне забезпечення стратегічного розвитку підприємства.
40. Формування конкурентоспроможності підприємства.
41. Формування корпоративної стратегії підприємства та механізму її виконання.
42. Формування механізму адаптації підприємства до змін у зовнішньому середовищі.
43. Формування стратегії маркетингу аграрного підприємства.
44. Формування стратегічного набору підприємства.

Додаток Б

**ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ТИТУЛЬНОЇ СТОРІНКИ
КУРСОВОЇ РОБОТИ**

**Відокремлений структурний підрозділ закладу вищої освіти
«Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»
Хмельницький інститут соціальних технологій
Кафедра правових та інформаційних технологій**

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни «Стратегія розвитку та бізнес-план підприємства»

на тему:
«Назва теми»

Виконав:

студент 4 курсу групи ІС-18-1
денної форми навчання

Науковий керівник:

Хмельницький — 20__

Додаток В

ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ЗМІСТУ КУРСОВОЇ РОБОТИ

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА	
1.1. Сутність стратегії розвитку підприємства.....	5
1.2. Види стратегій розвитку підприємства.....	7
1.3. Особливості формування стратегії розвитку.....	9
РОЗДІЛ 2. СТРАТЕГІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «АВІАС»	
2.1. Техніко-економічна характеристика підприємства...	12
2.2. Аналіз зовнішнього оточення підприємства.....	13
2.3. Аналіз внутрішнього стану підприємства.....	15
РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ТОВ «АВІАС»	
3.1. Формування стратегії розвитку підприємства.....	18
3.2. Економічне обґрунтування розробленої стратегії.....	20
ВИСНОВКИ.....	25
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	38
ДОДАТКИ.....	40

Додаток Г

БРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ СТОРІНКИ ТЕКСТУ

РОЗДІЛ 1

СУТНІСТЬ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

1.1. Синергетичний підхід до стратегії розвитку підприємства

У науковій літературі часто зустрічаються такі терміни, як «розвиток системи» та «еволюція системи». Проаналізуємо, то мають на увазі вчені під цими термінами.

Спочатку зупинимося на терміні «розвиток», С. Ожегов під розвитком розуміє «процес закономірної зміни, переходу з одного стану в інший, більш досконалий, перехід від старого якісного стану до нового, від простого до складного, від нижчого до вищого» [18, с. 643], Є. Коротков розглядає розвиток як «сукупність змін, що ведуть до появи нової якості і зміцнення життєвості системи, її здатність чинити опір руйнівним силам зовнішнього середовища» [16, с. 296]. На думку Ю. Маслеченкова, «розвиток – перехід від одного якісного стану до іншого» [25, с. 419]. В. Заброевський і М. Кизим вважають, що «розвиток економіко-виробничих систем – це процес переходу економіко-виробничої системи у новий, більш якісний, стан за рахунок нагромадження кількісного потенціалу, зміни й ускладнення структури і складу, в результаті чого підвищуються її здатність чинити опір руйнівному впливу зовнішнього середовища та ефективність функціонування» [9, с. 6]...

Додаток Д

**ФОРМА ЗВІТНОСТІ
ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВА**

Форма № 1

БАЛАНС
(Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2021 р.

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000		
первісна вартість	1001		
накопичена амортизація	1002		
Незавершені капітальні інвестиції	1005		
Основні засоби	1010		
первісна вартість	1011		
знос	1012		
Інвестиційна нерухомість	1015		
Довгострокові біологічні активи	1020		
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030		
інші фінансові інвестиції	1035		
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		
Відстрочені податкові активи	1045		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095		
II. Оборотні активи			
Запаси	1100		
Поточні біологічні активи	1110		
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125		
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130		
з бюджетом	1135		

Продовження Додатку Д

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
у тому числі з податку на прибуток	1136		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155		
Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти	1165		
Витрати майбутніх періодів	1170		
Інші оборотні активи	1190		
Усього за розділом II	1195		
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		
Баланс	1300		
Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
I. Власний капітал			
Зареєстрований капітал	1400		
Капітал у дооцінках	1405		
Додатковий капітал	1410		
Резервний капітал	1415		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420		
Неоплачений капітал	1425		
Вилучений капітал	1430		
Усього за розділом I	1495		
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		
Довгострокові кредити банків	1510		
Інші довгострокові зобов'язання	1515		
Довгострокові забезпечення	1520		
Цільове фінансування	1525		
Усього за розділом II	1595		
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600		

Продовження Додатку Д

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610		
товари, роботи, послуги	1615		
розрахунками з бюджетом	1620		
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	1625		
розрахунками з оплати праці	1630		
Поточні забезпечення	1660		
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690		
Усього за розділом Ш	1695		
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
Баланс	1900		

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		
Накопичені курсові різниці	2410		
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		
Інший сукупний дохід	2445		
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450		
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460		
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465		

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1.	2	3	4
Матеріальні затрати	2500		
Витрати на оплату праці	2505		
Відрахування на соціальні заходи	2510		
Амортизація	2515		
Інші операційні витрати	2520		
Разом	2550		

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600		
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605		
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610		
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615		
Дивіденди на одну просту акцію	2650		

Додаток Е

**ПОКАЗНИКИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА НА
ПРИКЛАДІ ТОВ «САВАНА М» ЗА 2018-2020 РР.**

Таблиця Е.1.

**Техніко-економічні показники діяльності підприємства ТОВ
«САВАНА М» за 2018-2020 рр.**

№ п/п	Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Абсолютне відхилення, +/-2020 від 2018 року	Темп приросту 2020 від 2018 року, %
1	2	4	5	6	7	8
1.	Чистий дохід від реалізації продукції (робіт, послуг) без ПДВ і акцизів					
2.	Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.					
3.	Валовий прибуток, тис. грн					
4.	Чисельність працюючих, осіб.					
5.	Чисельність промислово-виробничого персоналу, осіб.					
6.	Витрати на оплату праці, тис. грн.					
7.	Середньомісячна заробітна плата, тис. грн./осіб					
8.	Середньомісячна вартість активів, тис. грн.					
9.	Середньомісячна вартість основних засобів, тис. грн.					
10.	Середньомісячна залишкова вартість основних засобів, тис. грн.					
11.	Знос, тис. грн.					

Продовження Табл. Е.1.

№ п/п	Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Абсолютне відхилення, +/-2020 від 2018 року	Темп приросту 2020 від 2018 року, %
12.	Коефіцієнт придатності, %					
13.	Коефіцієнт зношеності, %					
14.	Середньорічна вартість власного капіталу, тис. грн.					
15.	Середньорічний залишок оборотних коштів, тис. грн.					
16.	Продуктивність праці персоналу, тис. грн./осіб					
17.	Продуктивність праці пром. вироб персоналу, тис. грн. / осіб.					
18.	Рентабельність підприємства, %					
19.	Чистий прибуток, тис. грн					

Таблиця Е.2.

Динаміка фінансово-економічних показників діяльності підприємства ТОВ «САВАНА М» за 2018-2020 рр.

Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Темп росту до 2018 р., %	
				2019 р.	2020 р.
1	2	4	5	6	7
Середньорічний обсяг основних фондів, тис. грн.					
Середньорічний обсяг оборотних коштів, тис. грн.					
Чисельність працюючих, осіб					
Обсяг реалізованої продукції, тис. грн.					

Продовження Табл. Е.2.

Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Темп росту до 2018 р., %	
				2019 р.	2020 р.
1	2	4	5	6	7
Продуктивність праці, тис. грн./осіб.					
Собівартість реалізованої продукції з урахуванням адміністративних витрат, витрат на збут, інших операційних витрат, тис. грн.					
Прибуток (збиток) від операційної діяльності, тис. грн.					
Прибуток (збиток) до оподаткування, тис.грн.					
Фондовіддача					
Рентабельність продукції, %					
Загальна рентабельність, %					

Таблиця Е.3.

**Склад та структура майна ТОВ «САВАНА М»
за 2018-2020 рр.**

Показники	31.12.18 р.		31.12.19 р.		31.12.20 р.		Темп росту до 2018,%	
	Тис. грн	%	Тис. грн	%	Тис. грн	%	2019 р.	2020 р.
1	2	4	5	6	7	8	9	10
Необоротні активи – всього								
Нематеріальні активи								
Основні засоби								
Інвестиційна нерухомість								
Довгострокові біологічні активи								
Довгострокові фін. інвестиції								

Продовження Табл. Е.3.

Показники	31.12.18 р.		31.12.19 р.		31.12.20 р.		Темп росту до 2018,%	
	Тис. грн	%	Тис. грн	%	Тис. грн	%	2019 р.	2020 р.
1	2	4	5	6	7	8	9	10
Довгострокова дебіторська заборгованість								
Відстрочені податкові активи								
Інші необоротні активи								
Оборотні активи – всього								
Запаси								
Поточні біологічні активи								
Дебіторська заборгованість								
Поточні фінансові інвестиції								
Гроші та їх еквіваленти								
Витрати майбутніх періодів								
Інші оборотні активи								
Всього майна								

Таблиця Е.4.

Склад та структура джерел фінансування ТОВ «Савана М» за 2018 - 2020 рр.

Показники	31.12.18 р.		31.12.19 р.		31.12.20 р.		Темп росту до 2018,%	
	Тис. грн	%	Тис. грн	%	Тис. грн	%	2019 р.	2020 р.
1	2	4	5	6	7	8	9	10
Власний капітал – всього								
Зареєстрований капітал								
Капітал у дооцінках								
Додатковий капітал								
Резервний капітал								
Нерозподілений прибуток								

Продовження Табл. Е.4.

Показники	31.12.18 р.		31.12.19 р.		31.12.20 р.		Темп росту до 2018,%	
	Тис. грн	%	Тис. грн	%	Тис. грн	%	2019 р.	2020 р.
1	2	4	5	6	7	8	9	10
Неоплачений капітал								
Вилучений капітал								
Довгострокові зобов'язання забезпечення – всього								
Відстрочені податкові зобов'язання								
Довгострокові кредити								
Інші довгострокові зобов'язання								
Довгострокові забезпечення								
Цільове фінансування								
Поточні зобов'язання забезпечення – всього								
Короткострокові кредити банків								
Поточна кредиторська заборгованість за:								
- довгостроковими зобов'язаннями								
- товари, роботи, послуги								
- з бюджетом								
- з податку на прибуток								
- зі страхування								
- з оплати праці								
Поточні забезпечення								
Доходи майбутніх періодів								
Інші поточні зобов'язання								
Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами								
Всього джерел фінансування								

Таблиця Е.5.

**Аналіз ліквідності балансу ТОВ «САВАНА М» за
2018–2020 рр.**

Актив	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Пасив	2018 рік	2019 рік	2020 рік
1. Найбільш ліквідні активи				1. Найбільш термінові зобов'язання			
2. Активи, що швидко реалізуються				2. Короткострокові зобов'язання			
3. Активи, що реалізуються повільно				3. Довгострокові зобов'язання			
4. Активи, що важко реалізуються				4. Постійні зобов'язання			
БАЛАНС				БАЛАНС			

Додаток Ж

ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Таблиця Ж.1.

**Показники платоспроможності підприємства
ТОВ «САВАНА М» за 2018-2020 рр.**

Показник	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Абсолютне відхилення, (+/-)	
				2019/2018	2020/2019
Коефіцієнт абсолютної ліквідності					
Коефіцієнт швидкої ліквідності					
Коефіцієнт поточної ліквідності					
Коефіцієнт чистої виручки					

Таблиця Ж.2.

**Показники фінансової стійкості та прибутковості
підприємства**

Показник	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Абсолютне відхилення, (+/-)	
Коефіцієнт забезпечення матеріальних запасів власними оборотними коштами					
Коефіцієнт маневреності власних коштів					
Коефіцієнт реальної вартості майна					
Коефіцієнт автономії					
Коефіцієнт співвідношення позикових коштів до власних					
Коефіцієнт фінансової стабільності					

Додаток 3

**ПРИКЛАДИ
ОФОРМЛЕННЯ БІБЛІОГРАФІЧНОГО ОПИСУ У
СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ
КУРСОВОЇ РОБОТИ
з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ
8302:2015**

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Один автор	Скидан О. В. Аграрна політика в період ринкової трансформації : монографія. Житомир : ЖНАЕУ, 2008. 375 с.
Два автори	Крушельницька О. В., Мельничук Д. П. Управління персоналом : навч. посіб. Вид. 2-ге, переробл. і допов. Київ, 2005. 308 с.
Три автори	Скидан О. В., Ковальчук О. Д., Янчевський В. Л. Підприємництво у сільській місцевості : довідник. Житомир, 2013. 321 с.
Чотири і більше авторів	Методика нормування ресурсів для виробництва продукції рослинництва / Вітвіцький В. В., Кисляченко М. Ф., Лобастов І. В., Нечипорук А. А. Київ : Укראгропромпродуктивність, 2006. 106 с. Основи марикультури / Грициняк І. І. та ін. Київ : ДІА, 2013. 172 с.
Колективний автор	Органічне виробництво і продовольча безпека : зб. матеріалів доп. учасн. III Міжнар. наук.-практ. конФ. / Житомир. нац. агрокол. ун-т. Житомир : Полісся, 2015. 648 с.
Без автора	Історія Свято-Михайлівського Золотоверхого монастиря / [авт. тексту В. Клос]. Київ : Грані-Т, 2007. 119 с. Воскресіння мертвих : українська барокова драма : антологія / [упорядкув., ст., пер. і прим. В. О. Шевчук]. Київ : Грамота, 2007. 638 с.

Багатотомні видання	<p>Генетика і селекція в Україні на межі тисячоліть : у 4 т. / гол. ред. В. В. Моргун. Київ : Логос, 2001. Т. 2. 636 с. Фауна України. В 40 т. Т. 36.</p> <p>Инфузории. Вып. 1. Суктории (Ciliophora, Suctorea) / И. В. Довгаль. Киев : Наукова думка, 2013. 271 сКПШ», 2006. – 125 с.</p>
Автор і перекладач	<p>Котлер Ф. Основы маркетинга : учеб. пособие / пер. с англ. В. Б. Боброва. Москва, 1996. 698 с. Брігхем С. В. Основы фінансового менеджменту / пер. з англ. В. Біленького та ін. Київ : Молодь, 1997. 998 с.</p>
Автореферати дисертацій	<p>Бондар О. Г. Земля як об'єкт права власності за земельним законодавством України : автореФ. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06. Київ, 2005. 20 с.</p> <p>Гнатенко Н. Г. Группы інтересів у Верховній Раді України: сутність і роль у формуванні державної політики : автореФ. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02. Київ, 2017. 20 с.</p>
Дисертації	<p>Жерноклеєв О. С. Національні секції австрійської соціал-демократії в Галичині й на Буковині (1890–1918 рр.) : дис. ... доктора іст. наук : 07.00.02 / Жерноклеєв Олег Станіславович. Чернівці, 2007. 476 с.</p>
Законодавчі та нормативні документи	<p>Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2019. 96 с.</p> <p>або Конституція України: прийнята від 28 червня 1996 року. № 254к/96-ВР. Дата оновлення: 03.09.2019 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80. (дата звернення: 16.10.2019).</p> <p>Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. №2145-VIII. Голос України. 2018. 27 верес. (№ 178-179). С. 10–22.</p>
Архівні документи	<p>Лист Голови Спільки «Чорнобиль» Г. Ф. Лепіна на ім'я Голови Ради Міністрів УРСР В. А. Масола щодо реєстрації Статуту Спільки та сторінки Статуту. 14 грудня 1989 р. ЦДАГО України (Центр. держ. архів громад. об'єднань України). Ф. 1. Оп. 32. Спр. 2612. Арк. 63, 64 зв., 71.</p>

Патенти	Спосіб лікування синдрому дефіциту уваги та гіперактивності у дітей: пат. 76509 Україна. № 2004042416; заявл. 01.04.2004; опубл. 01.08.2006, Бюл. № 8 (кн. 1). 120 с.
Препринти	Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль : Ін-т з проблем безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт. НАН України, Ін-т проблем безпеки АЕС; 06-1).
Стандарти	Графічні символи, що їх використовують на устаткуванні. Показчик та огляд (ISO 7000:2004, IDT) : ДСТУ ISO 7000:2004. – [Чинний від 2006-01-01]. Київ: Держспоживстандарт України, 2006. 231 с. – (Національний стандарт України).
Каталоги	Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області : кат.-довід. / авт.-упоряд.: М. Зобків та ін. ; Упр. культури Львів. облдержадмін., Львів. іст. музей. Львів : Новий час, 2003. 160 с.
Бібліографічні показники	Микола Лукаш : біобібліогр. показч. / уклад. В. Савчин. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 356 с. (Українська біобібліографія ; ч. 10). Яценко О. М., Любовець Н. І. Українські персональні бібліографічні показники (1856-2013). Київ : Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського, 2015. 472 с. (Джерела української біографістики ; вип. 3).
Частина видання: книги	Гетьман А. П. Екологічна політика держави: конституційно-правовий аспект. Харків, 2013. С. 205–212. Коломоєць Т. О. Адміністративна деліктологія та адміністративна деліктність. Адміністративне право України : підручник / за заг. ред. Т. О. Коломоєць. Київ, 2009. С. 195–197.
Частина видання: матеріалів конференцій (тези, доповіді)	Соколова Ю. Особливості впровадження проблемного навчання хімії в старшій профільній школі. <i>Актуальні проблеми та перспективи розвитку медичних, фармацевтичних та природничих наук</i> : матеріали III регіон. наук.-

	<p>практ. конф., м. Запоріжжя, 29 листоп. 2014 р. Запоріжжя, 2014. С. 211–212.</p>
<p>Частина видання: довідкового видання</p>	<p>Кучеренко І. М. Право державної власності. <i>Великий енциклопедичний юридичний словник</i> / ред. Ю. С. Шемшученко. Київ, 2007. С. 673.</p>
<p>Частина видання: продовжуваного видання</p>	<p>Левчук С. А., Хмельницький А. А. Дослідження статичного деформування складених циліндричних оболонок за допомогою матриць типу Гріна. <i>Вісник Запорізького національного університету. Фізико-математичні науки</i>. Запоріжжя, 2015. № 3. С. 153–159.</p> <p>Тарасов О. В. Міжнародна правосуб'єктність людини в практиці Нюрнберзького трибуналу. <i>Проблеми законності</i>. Харків, 2011. Вип. 115. С. 200–206.</p>
<p>Частина видання: періодичного видання (журналу, газети)</p>	<p>Кулініч О. О. Право на освіту в системі конституційних прав людини і громадянина та його гарантії. <i>Часопис Київського університету права</i>. 2007. № 4. С. 88–92.</p> <p>Коломоєць Т., Колпаков В. Сучасна парадигма адміністративного права: генеза і поняття. <i>Право України</i>. 2017. № 5. С. 71–79.</p>
<p>Електронні ресурси</p>	<p>Яцків Я. С., Маліцький Б. А., Бублик С. Г. Трансформація наукової системи України протягом 90-х років ХХ століття: період переходу до ринку. <i>Наука та інновації</i>. 2016. Т. 12, № 6. С. 6–14. DOI: https://doi.org/10.15407/scin12.06.006.</p>

Навчально-методичне видання

Укладач:

**Пристапа М. І.
Неклюєнко Т. В.**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ПІДГОТОВКИ ТА ОФОРМЛЕННЯ
КУРСОВОЇ РОБОТИ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ТА БІЗНЕС-ПЛАН
ПІДПРИЄМСТВА»**

(для студентів спеціальності 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа першого (бакалаврського) рівня вищої освіти)

Матеріали подано в авторській редакції

Підписано до друку 01.11.2021. Формат 30×42/4.
Папір офсетний. Умовн. друк. арк. 5,16.
Обл. вид. арк. 1,0. Наклад 50 прим.